

Kaupunginjohtajan katsaus

Vuoden 2019 talousarvio on ensimmäinen Salon uudelle kaupunkistrategialle rakentuva talousarvio. Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategian kärkihankkeineen huhtikuussa ja vaikka organisaatio toimiikin jo pitkälti uuden strategian mukaisesti visionaan **Joka päivä parempi Salo** ja tavoitteinaan **hyvinvoiva kuntalainen** sekä **elinvoimainen kasvukaupunki**, näkyy strategia nyt myös talousarvioesityksen rakenteessa ja tulostorteissa.

Vuoden 2019 talousarviota on työstetty ristiriitaisessa tilanteessa. Sote- ja maakuntauudistuksen toteutumismalli ja aikataulu ovat edelleen auki eikä kaikkien kehittämishankkeiden osalta voida jäädä odottamaan eduskunnan uudistusta koskevia päätöksiä. Taloustilanteen yleisen myönteisen kehityksen ja kaupungin aktiivisen elinkeinopolitiikan ansiosta Salon työllisyystilanne on jo muutaman vuoden ajan kehittynyt positiiviseen suuntaan. Samanaikaisesti kaupungin asukasluku on kuitenkin ollut laskusuunnassa vuoden 2011 heinäkuusta lähtien. Yksilötason tarkastelussa väkiluvun vähenemiselle löytyy lukuisia syitä, mutta yleisellä tasolla ilmiötä selittävät työperäinen poismuutto ja syntyvyyden lasku, joka on tällä hetkellä koko Suomen ongelma.

Elinkeinoelämä

Salon asukasluvun kasvun ensimmäisenä edellytyksenä ovat monipuoliset työllistymismahdollisuudet. Työpaikkatarjonnan lisäksi muuttajan vaakakupissa saattavat painaa yhteydet muualle, myös ulkomaille, etätö- ja pendelöintimahdollisuudet sekä yrittäjän näkökulmasta kaupungin tarjoamat yrityspalvelut, lupaprosessit sekä kaavoitus- ja maankäyttöpolitiikka.

Aktiivinen yrittäjyys on yksi kaupunkistrategian painopistealueista ja tämän alueen alta löytyvät toimenpiteet, joilla vaikutetaan yritysten toimintaedellytyksiin ja sitä kautta työpaikkojen syntymiseen sekä säilymiseen. Keskeinen työväline on syksyllä hyväksytty elinkeinopoliittinen ohjelma. Ohjelma jakautuu kolmeen päälinjaan; vetovoimainen Salo, Salo - kasvukaupunki ja luova edelläkävijä. Ohjelma tähtää siihen, että Salo vuonna 2026 on Suomen yrittäjyystävällisin kunta. Ohjelmaa seurataan kuukausittain ja se toteutetaan yhdessä kaupungin kaupunkikehityspalveluiden ja Yrityssalon toimesta. Ohjelma toteuttaa myös kaupungin, alueen yrittäjyähdistysten, Salon kauppakamariosaston ja nuorkauppakamarin toukokuussa allekirjoitetun yhteistyösopimuksen tavoitteita.

Aktiivisen yrittäjyyden ja koko elinkeinoelämän kannalta strategiaan kirjatuihin kärkihankkeista keskeisiä ovat Salo IoT Campus, ekovoimalaitos, kantatie 52:n kakkosvaihe ja Tunnin juna, joita kaikkia viedään eteenpäin proaktiivisella edunvalvonnalla sekä laaja-alaisella yhteistyöllä.

Palvelut

Toinen keskeinen edellytys asukasluvun kasvulle ovat laadukkaat palvelut, niin kaupungin, yksityisen kuin kolmannen sektorinkin tarjoamat. Jos työllistymismahdollisuuksia on tarjolla eri paikkakunnilla, niin valintaan vaikuttavat omaan elämäntilanteeseen parhaimmin sopivat palvelut, sillä tulevan lapsiperheen tarpeet ovat erilaiset kuin eläköityneen pariskunnan.

Vuoden 2019 talousarvioesityksessä näkyy panostus erityisesti lasten ja nuorten palveluihin muun muassa 5-vuotiaiden maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeilussa ja Oppiva Salo -kehittämishankkeen ja oppimisympäristöuudistuksen muodostaman kärkihankkeen toimenpiteinä. Samoin ensi vuonna alkavat mittavat investoinnit

varhaiskasvatus- ja opetustiloihin. Tavoitteena ovat oppilaiden tulevaisuuden osaamistarpeiden varmistaminen sekä elinvoimaiset, terveet ja turvalliset oppimisympäristöt.

Terveyspalveluiden osalta keskeistä on sairaanhoitopiirin kanssa yhteinen Salon sairaala 2023 – kärkihanke, jonka uudisrakennus- ja peruskorjausinvestoinnilla salolaisille taataan monipuoliset sairaalapalvelut myös tulevaisuudessa. Kaupungin vanhus- ja terveyspalvelut ovat edelläkävijöitä SHQS-laatuohjelmatyössä, jossa sosiaalipalvelut ovat nyt myös mukana. Sosiaalityön palveluissa resurssilisäykset tukevat ennaltaehkäiseviä ja varhaisempia palveluita, jotka vähentävät raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta. Vanhuspalveluiden keskiössä ovat kotona asumisen tukeminen; lisäksi vanhusten monimuotoisia asumis- ja palveluratkaisuja kehitetään.

Vapaa-aikapalveluissa keskeisinä tavoitteina ovat aktiivisen elämäntavan kehittäminen, johon liittyy ylipainon vähentäminen ja liikunnan lisääminen. Tähän kehittämiseen saadaan apua muun muassa vuoden 2019 aikana kaupungissa työikäisille toteutettavasta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) FinSote-kyselystä. Kulttuuritoimintaa vahvistetaan uudella taidekasvattajan tehtävällä sekä lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan suunnattavilla uusilla avustuksilla. Taidemuseon laajennusinvestointi tuo kaivattua lisätilaa esimerkiksi teosten säilytykseen ja työpajatoimintaan. Jäähallin peruskorjausinvestointi ehdotetaan aloitettavaksi ja lähiliikuntapaikkoja kehitetään.

Kaupungin strategia perustuu **jatkuvan parantamisen** malliin. **Sujuvat prosessit** – painopistealueen alta löytyvät toimenpiteet, joiden avulla kaupungin palveluprosesseja kehitetään joka tavalla paremmiksi niin asiakkaan kuin työntekijänkin näkökulmasta muun muassa lean-toimintatapaa hyödyntämällä. Vuoden 2019 aikana tämä tarkoittaa strategian jalkauttamista enenevässä määrin päivittäisjohtamisen taulujen avulla. Työyksikköjen taulut tukevat esimiehiä johtamisen hallinnassa ja varmistavat sen, että strategiassa esille nostetuista teemoista ja linjauksista puhutaan yksikkötasolla. Kuukausittaisessa kaupungin ylimmän johdon strategiakokouksessa käydään puolestaan läpi strategian eteneminen koko kaupungin tasolla. Samalla nostetaan esiin yhdessä ratkottavia haasteita. Myös asiakaspalautelaitteiden käyttöä kaupungin palvelupisteissä lisätään ensi vuoden aikana.

Mielikuva

Työllistymisen ja palvelujen lisäksi muuttopäätökseen voi vaikuttaa myös mielikuva mahdollisesta kotikaupungista. Erilaiset verkkopalvelut ja sosiaalisen median kanavat välittävät asukkaiden, henkilöstön, päättäjien ja vierailijoiden positiiviset ja negatiiviset mielikuvat hetkessä maailmalle eteenpäin jaettaviksi. Positiivisen mielikuvan syntymiseen voi vaikuttaa monella tavalla niin arjen kohtaamisten kuin systemaattisen hanketyön kautta. **Luova edelläkävijä** –painopistealueen toimenpiteitä ovat muun muassa erilaiset tuotekehityskumppanuudet, kokeilukulttuurin suosiminen sekä Salo2021, tulevaisuuden asumisympäristö ja tulevaisuuden liikkumisjärjestelmä –kärkihankkeet. Salo2021-hankkeen eli tulevaisuuden Salon suunnittelun osalta haasteita tuo sote- ja maakuntauudistuksen aikataulu, vaikka kaikki toimenpiteet eivät tuohon aikatauluun olekaan sidottuja. Asumisen ja liikkumisen hankkeiden painopiste on pidemmällä tulevaisuudessa eli tavoiteaikatauluna on vuosi 2035.

Kaupunkistrategian keskiössä on **yhdessä tekeminen** ja sitä kautta syntyvä **luottamus**. Yhdessä tekemiseen eli vuorovaikutuksen ja osallistumisen lisäämiseen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota vuoden 2019 aikana. Tällä hetkellä käytössä olevia vuorovaikutustapoja kootaan yhteen ja tuodaan näkyvämmiin kaupunkilaisten ja sidosryhmien tiedoksi sekä kehitetään uusia tapoja osallistua kaupungin toimintaan ja yhteisöllisyyden lisäämiseen.

Henkilöstö

Kaupunkistrategian kivijalassa on **hyvä johtaminen** ja strategian neljäntenä painopistealueena **osaava henkilöstö**. Osaava henkilöstö on hyvän johtamisen vastinpari. Osaava henkilöstö mahdollistaa hyvän johtajuuden ja hyvä johtajuus henkilöstön osaamisen. Salolaisella osaamisella tarkoitetaan ammatillisen osaamisen lisäksi sitoutumista työhön ja työnantajaan, halua ja kykyä rakentavaan vuorovaikutukseen sekä aktiivista ja kehitysmuotoista otetta.

Työyhteisöä kehitetään, työhyvinvointia lisätään ja kuntalaisten saamaa palvelua parannetaan toimiva työyhteisö -kärkihankkeella. Toimivan työyhteisön kärkihankkeen toimenpiteet toteuttavat osaltaan vuonna 2017 hyväksytyssä henkilöstöohjelmassa määriteltyjä painopistealueita, joiden laatisemassa henkilöstön näkemys on vahvasti huomioitu. Työhyvinvointia ja osaamista seurataan aiempaa johdonmukaisemmin uusien järjestelmien avulla. Fiilispulssi-palautejärjestelmä antaa jo tällä hetkellä reaaliaikaista tietoa henkilöstön työtiliksestä ja kehityskeskusteluja tukevaan sähköiseen järjestelmään kerätään systemaattisesti tietoa jokaisen työntekijän omista kehityskohteista.

Haastavan taloustilanteen johdosta pitkään odottaneet tehtävän vaatavuuden arviointiin (TVA) liittyvät maksatukset saadaan osittain käyntiin ensi vuonna vaikka tiukan taloudenpidon linjalla jatketaankin.

Lautakunnat ovat esittäneet henkilöstösuunnitelmaan 51 uutta vakanssia. Kaupunginjohtajan esityksessä niitä on 41. Suurin osa uusista tehtävistä on määräaikaisten vakanssien vakainaistamisia tai nimikkeen muutoksia. Lakkautettavaksi esitetään 18 vakanssia. Kokonaan uusia vakansseja esitettiin 15,5 ja kaupunginjohtajan esityksessä niitä on 9,5. Tiukasta taloustilanteesta johtuen toiminnallisesti tarpeellisia vakanssiesityksiä jouduttiin siirtämään tuleville vuosille talousarvioprosessin aikana.

Talous

Talousarvioesityksen tavoitteena on tasapainoinen, **kestävä talous**. Talousarvioraamin laadinnan jälkeen on tullut merkittäviä muutoksia verotuloennusteisiin ja tarkistuksia palkankorotusten vaikutuksen kohdentumiseen eri vuosille. Nämä on otettu huomioon kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksessa.

Kunnallisvero on arvioitu 20,75 prosentin pohjalta. Salon asukaskohtaiset verotulot ovat edelleen laskussa. Palkansaajien osuus veronmaksajista on selvästi keskimääräistä pienempi. Verotulojen tasaus kompensoi osan tästä muutoksesta. Verotulojen arvioidaan kertyvän vuonna 2019 yhteensä 197,4 milj. euroa. Verotuloista kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan 170 milj. euroa, joka on selvästi vuoden 2018 kertymäennustetta suurempi johtuen osittain verojen tilitysaikataulun muutoksista.

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän nykyisellä jako-osuudella eli n. 0,6 % kunnille tilitettävästä määrästä. Valtakunnallisen ennusteen mukaan yhteisöverotilitykset ovat kasvussa. Tämä on otettu huomioon kertymäarviota tehtäessä. Kiinteistövetoprosentteihin ei esitetä muutosta nykyisestä. Nykyiset prosentit ovat: vakituinen asunto 0,55 %, yleinen 0,93 %, vapaa-ajan asunto 1,30 %, rakentamaton rakennuspaikka 3,0 %, voimalaitos 2,0 %. Yhteisöverokertymäksi arvioidaan 12,8 milj. euroa sekä kiinteistöveron 14,6 milj. euroa.

Valtionosuuksien arvioidaan olevan vuonna 2019 yhteensä 107,1 milj. euroa, missä on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 milj. euroa. Valtionosuuksiin liittyvällä verotulojen tasausjärjestelmällä on merkittävä vaikutus Salon kaupungin talouteen. Peruspalvelujen valtionosuus laskee 2,4 %. Järjestelmämuutoksen tasaus nousee vuoden 2017 heikosta verotulokertymästä johtuen 13,9 %.

Talousarvion toimintamenot ovat yhteensä 385,2 milj. euroa ja toimintatulot 92,8 milj. euroa. Toimintakate on siten -292,4 milj. euroa, kun se vuoden 2018 lisätalousarviossa tarkistetussa talousarviossa on -287,9 milj. euroa. Vuoteen 2018 verrattuna toimintakulujen kasvua on 7,0 milj. euroa, josta ulkoisten menojen osuus on 5,0 milj. euroa. Henkilöstömenot ovat yhteensä 157,8 milj. euroa eli 41 % kaikista toimintamenoista. Henkilöstömenot kasvavat edellisen vuoteen verrattuna 1,1 %. Palkat kasvavat 2,4 % ja sivukulut laskevat -3,7 %. Palvelujen ostoihin on varattu 166,2 milj. euroa eli 43 % kokonaismenoista. Kasvua vuoteen 2018 verrattuna on 1,8 %. Kun poistoja kirjataan 14,5 milj. euroa, alijäämäksi muodostuu -2,8 milj. euroa.

Salon bruttoinvestoinnit vuonna 2019 ovat yhteensä 17,9 milj. euroa, kun ne vuoden 2018 talousarviossa ovat 15,2 milj. euroa. Investointien rahoitusosuudet ovat 0,5 milj. euroa. Investointien omarahoitusaste on 63 %.

Suurimpia vuonna 2019 rahoitettavia investointikohteita ovat kaupungintalon arkistoratkaisu (1,5 milj. euroa) jollei löydy vuokratilaa, Ollikkalan päiväkodin tilaratkaisut (0,8 milj. euroa), sisäilmakorjaukset (0,8 milj. euroa), jäänpidätysrakenteet (0,8 milj. euroa) ja maan hankinta (0,7 milj. euroa). Ensi vuonna aloitettavia suuria hankkeita ovat Salon sairaalana peruskorjaus, Perniön kirkonkylän koulun korjaus sekä uudisrakennus, Märynummen koulun tilaratkaisut, Muurlan päiväkodin tilaratkaisut, Hermannin koulun saneeraus, Ylhäistentie 2:n tilaratkaisut, jäähallin peruskorjaus / uudisrakennus ja Veturitallin toimitilan laajennus. Investoinneilla turvataan kaupungin kasvuedellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten palvelujen osalta.

Kunnallistekniikkaan rakentamiseen on varattu n. 6,5 milj. euroa, joka mahdollistaa mm. 40 - 50 uutta asuntotonttia ja 12 uutta yritystonttia.

Lauri Inna
Kaupunginjohtaja